

Земельне право

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>08 Право</i>
Спеціальність	<i>081 «Право»</i>
Освітня програма	<i>Право</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>Очна (денна) / заочна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>3 курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>120 годин / 4 кредити ECTS</i> <i>Денна форма навчання: лекції – 18 год., практичні заняття – 36 год., самостійна робота – 66 год.</i> <i>Заочна форма навчання: лекції – 12 год., практичні заняття – 8 год., самостійна робота – 100 год.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік / МКР (ДКР)</i>
Розклад занять	<i>http://rozklad.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: к.ю.н, доцент Липницька Євгенія Олександрівна, lip.evgeniya2022@gmail.com, Телеграм 0664145887</i> <i>Практичні / Семінарські: к.ю.н, доцент, Липницька Євгенія Олександрівна</i>
Розміщення курсу	<i>Moodle https://do.ipu.kpi.ua/course/view.php?id=6895</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Навчальна дисципліна “Земельне право” є вибірковою дисципліною навчального плану, циклу дисциплін професійної підготовки, яка сприяє підготовці фахівців з права.

Земельне право України – одна з провідних та актуальних в умовах сьогодення професійно орієнтована навчальна дисципліна, вивчення якої є важливою складовою правової освіти у закладах вищої освіти. Особливого значення вона набуває для оволодіння здобувачами вищої світи знаннями у сфері земельного права у зв'язку з реформуванням земельних відносин в Україні та постійним оновленням земельного законодавства. Вивчення земельного права сприяє становленню сучасного правника як фахівця, який може забезпечити режим законності сталого розвитку земельних прав та інтересів відповідних суб'єктів.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування здатності розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері земельного права із розумінням природи, функцій, системи земельного права, змісту його правових інститутів, а також механізму правового регулювання земельних правовідносин.

Навчальна дисципліна «Земельне право» передбачає вивчення як загальної частини земельного права, де розглядаються питання про предмет, методи, систему, джерела земельного права, речові права на землю, підстави та порядок їх набуття та припинення, управління в сфері використання та охорони земель, оцінку земель, плату за землю, гарантії прав на землю, відповідальність за порушення земельного законодавства, так й особливої частини земельного права, в межах якої розглядаються особливості правового режиму земель різних категорій.

Програма навчальної дисципліни «Земельне право» спрямована, зокрема, на формування та розвиток наступних компетентностей як:

- здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти;
- здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності;
- здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

За результатами вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти мають продемонструвати наступні програмні результати:

- проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел;
- давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю;
- вільно спілкуватися державною мовою, правильно вживаючи правничу термінологію;
- працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи;
- демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм земельного права;
- застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки;
- надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Навчальна дисципліна «Земельне право» належить до циклу професійної підготовки та має статус вибіркової дисципліни.

Вивчення вказаної дисципліни базується на знаннях, отриманих здобувачами в процесі вивчення таких навчальних дисциплін як «Адміністративне право. Особлива частина», «Екологічне право», «Цивільне право. Загальна частина».

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет, метод, принципи, система і джерела земельного права

Предмет земельного права. Земельні правовідносини та їх види. Методи земельного права. Принципи земельного права. Система земельного права. Джерела земельного права.

Тема 2. Управління в галузі використання і охорони земель

Поняття, зміст, принципи державного управління використанням і охороною земель. Система органів управління в галузі використання й охорони земель та їх повноваження. Функції державного управління в сфері використання і охорони земель. Встановлення та зміна цільового призначення земель. Правові питання планування використання земель. Правові питання землеустрою. Ведення державного земельного кадастру. Державна реєстрація земельних ділянок в ДЗК. Державна реєстрація прав на землю. Моніторинг та контроль за використанням та охороною земель. Інші функції управління земельним фондом.

Тема 3. Право власності на землю.

3.1. Загальна характеристика права власності на землю.

Характеристика земельної ділянки як об'єкту права власності. Конституційні засади права власності на землю. Поняття та зміст права власності на землю. Загальні характеристики форм власності на землю. Право приватної власності на землю: суб'єкти, об'єкти, підстави набуття. Право комунальної власності на землю: суб'єкти, об'єкти, підстави набуття. Право державної власності на землю: суб'єкти, об'єкти, підстави набуття. Право власності на землю іноземних громадян, іноземних юридичних осіб та іноземних держав. Основні права та обов'язки власників земельних ділянок. Право спільної власності на землю.

3.2 Правові форми набуття права власності на землю.

Набуття права власності на земельну ділянку в результаті безоплатної передачі із земель державної і комунальної власності. Набуття права власності на земельну ділянку в результаті спадкування. Перехід права власності на земельну ділянку в результаті набуття права власності на будівлю, що знаходиться на цій земельній ділянці. Набуття права власності на земельну ділянку за давністю користування. Набуття права власності на земельну ділянку на підставі цивільно-правових договорів (договори купівлі-продажу, міни, дарування та інші). Особливості набуття права власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення. Зміст угод про перехід права власності.

3.3. Припинення права власності на землю.

Тема 4. Право оренди земельної ділянки

Поняття оренди земельної ділянки. Підстави виникнення права оренди земельної ділянки. Особливості набуття права оренди на земельні ділянки, розташовані у масиві земель сільськогосподарського призначення. Договір оренди земельної ділянки: сторони, об'єкти, форма, істотні умови, строк договору. Укладення договору оренди земельної ділянки. Права та обов'язки орендаря та орендодавця земельної ділянки. Переважне право орендаря на отримання орендованої земельної ділянки у власність. Поновлення договору оренди земельної ділянки. Переважне право орендаря на укладення договору оренди землі на новий строк. Припинення договору оренди земельної ділянки. Підстави розірвання договору оренди земельної ділянки в односторонньому порядку.

Тема 5. Право земельного сервітуту, емфітевзис, суперфіцій. Правила добросусідства

5.1. Право земельного сервітуту: поняття, види, підстави та порядок набуття та припинення, характеристика договору про встановлення земельного сервітуту. Право користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій): поняття, підстави та порядок набуття та припинення, характеристика договору про встановлення суперфіцію. Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис): поняття, підстави та порядок набуття та припинення, характеристика договору про встановлення емфітевзису.

5.2. Зміст добросусідства. Обов'язки власників та користувачів земельних ділянок щодо дотримання правил добросусідства.

Тема 6. Продаж земельних ділянок державної та комунальної власності або прав на них.

Обов'язковість продажу земельних ділянок державної чи комунальної власності або передачі їх у користування на конкурентних засадах (на земельних торгах). Порядок організації та проведення земельних торгів.

Тема 7. Оцінка земель. Плата за землю.

7.1. Загальні положення про оцінку земель. Види оцінки земель (бонітування ґрунтів, грошова оцінка земельних ділянок (нормативна, експертна). Суб'єкти та порядок проведення оцінки земель. Документація щодо оцінки земель.

7.2. Загальна характеристика та форми плати за землю. Правовий режим земельного податку. Правовий режим орендної плати. Порядок сплати земельного податку та орендної плати.

Тема 8. Гарантії прав на землю

Система гарантій права на землю. Способи захисту прав на земельні ділянки. Правове забезпечення відшкодування збитків власникам землі і землекористувачам. Правове забезпечення відшкодування втрат лісогосподарського виробництва. Органи, що вирішують земельні спори, умови та порядок їх розгляду і вирішення.

Тема 9. Відповідальність за порушення земельного законодавства

Земельне правопорушення як підстава юридичної відповідальності. Види земельних правопорушень. Види юридичної відповідальності за земельні правопорушення. Оформлення документів під час виявлення порушень земельного законодавства.

Тема 10. Правовий режим земель різних категорій

Правовий режим земель сільськогосподарського призначення. Правовий режим земель житлової та громадської забудови. Правовий режим земель водного фонду, лісгосподарського, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного призначення. Правовий режим земель природно-заповідного фонду. Правовий режим земель промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни необхідно опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, законодавство, що регулює відповідні відносини, а також ознайомитись з наступною літературою.

4.1. Базова література:

1. Земельне право: підручник / за ред. М. В. Шульги. 3-тє вид., доп. і перероб. Харків : Юрайт, 2023. 592 с.

2. Земельне право : підручник / О. І. Баїк, У. П. Бобко, М. С. Долинська, А. О. Дутко, Н. М. Павлюк ; за ред. О. І. Баїк. Львів : Навчально-науковий Інститут права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», 2021. 385 с. URL:

https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4349/1/14.09.2021_%D0%97%D0%95%D0%9C%D0%95%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%95%20%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%9E_%D0%94%D0%9E%20%D0%94%D0%A0%D0%A3%D0%9A%D0%A3.pdf

3. Земельне право: підручник / за заг. Ред А.М. Мірошніченко. К.: Юрінком Інтер, 2020. 544 с.

4. Земельне право України (у схемах) : навч. посіб. / О. М. Шуміло ; МВС України; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 288 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/584/Zemelne%20pravo%20Ukrainy%20skhemakh%20Navchalnyi%20posibnyk%20Shumilo%20OM%202017.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

5. Екологічне та земельне право України: тестові завдання: навчально-методичний посібник / Н.В. Войцеховський, Р.О. Гаврилук, І.В. Ковбас, К.А. Козмуляк [та 4 інших]; за загальною редакцією Р. Гаврилук ; Міністерство освіти і науки України, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Чернівці, 2020. 279 с.

4.2. Допоміжна література:

1. Земельні правовідносини: правові позиції Великої Палати Верховного Суду у спорах, що виникають із земельних правовідносин / за ред. Л. А. Швецова та ін. 2021. 908 с.

2. Земельне право України: навчальний посібник / І.І. Каракаш, В.Д. Сидор, Т.Є. Харитоновна та ін.; за ред. І.І. Каракаша і Т.Є. Харитоновної. Одеса: Юридична Література, 2017. 588 с.

3. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: моногр. Юрінком Інтер, 2006. 544 с.

4. Мовчан Р. О. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері земельних відносин: законодавство, доктрина, практика : монографія; передмова д-ра юрид. наук, проф., заслуженого діяча науки і техніки України О. О. Дудорова. Вінниця: ТОВ «Твори», 2020. 1152 с.

5. Зубрицький О.В. Правове регулювання обігу земель сільськогосподарського призначення в Україні та країнах ЄС: порівняльно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2019. 17 с.

6. Гордєєв В. І. Актуальні питання відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам. Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку : колект. монографія / ред.: А. П. Гетьман, О.В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. С. 398-419. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/19506>

7. Шульга М.В., Ігнатенко І. В., Федчишин Д. В. Законодавчі новели щодо вирішення земельних спорів. Прикарпатський юридичний вісник. 2022. № 1 (42). С. 75-81. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/19458/1/Shulga_75-81.pdf

8. Носік В. Земельне право і законодавство України: системна криза чи зміна парадигми в умовах реалізації цілей сталого розвитку в Україні до 2030 року? Право України. 2020. № 5. С. 76-90. URL: <https://rd.ua/storage/attachments/8702.pdf>

4.3. Нормативно-правові акти:

1. Земельний кодекс України: Закон України від 25 жовтня 2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3-4. Ст. 27. (Із змінами).

2. Про Державний земельний кадастр: Закон України від 7 липня 2011 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 8. Ст.61. (Із змінами).

3. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень: Закон України від 1 липня 2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 51. Ст. 553. (Із змінами).

4. Про землеустрій: Закон України від 22 травня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. Ст. 282. (Із змінами).

5. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19 червня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 350. (Із змінами).

6. Про оцінку земель: Закон України від 19 грудня 2003 р. *Офіційний вісник України*. 2004. № 1. Ст. 1. (Із змінами).

7. Про охорону земель: Закон України від 19 червня 2003 р. № 962. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 349. (Із змінами).

9. Про оренду землі: Закон України від 06 жовтня 1998р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 46-47. Ст. 280. (Із змінами).

10. Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв): Закон України від 5 червня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 38. Ст. 314. (Із змінами).

11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 12.05.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2247-20#Text>

13. Методика визначення розміру шкоди, завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану: наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України № 167 від 04.04.2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0406-22#Text>

14. Про затвердження Методики визначення шкоди та збитків завданих земельному фонду України внаслідок збройної агресії Російської Федерації: наказ Міністерства аграрної політики та продовольства від 18.05.2022 № 295. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0586-22#Text>

4.4. Узагальнення судової практики

1. Огляд судової практики Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду за 2021 рік. Київ, 2022. 102 с.

2. Земельні спори: Огляд практики Верховного Суду (за 1-е півріччя 2023 року). Національна асоціація адвокатів України. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/publications/%D0%9E%D0%B3%D0%BB%D1%8F%D0%B4_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8_%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D1%81%D1%83%D0%B4%D1%83_%D0%B7%D0%B0_1_%D0%BF%D1%96%D0%B2%D1%80%D1%96%D1%87%D1%87%D1%8F_2023_compressed.pdf

3. Зведений огляд судової практики Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду (актуальна судова практика) за 2021 рік. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_KGS_2021.pdf

4. Зведений огляд судової практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду за 2021 рік. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_KTS_S_2021.pdf

5. Дайджест судової практики Великої Палати Верховного Суду у справах зі спорів, що виникають із земельних відносин (2018-2019 роки). URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/dajdiest_VP_zemelni_spyry_2018_2019.pdf

6. Огляд практики Верховного Суду у справах щодо права користування чужою земельною ділянкою: сервітут, емфітевзис, суперфіцій. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Oglyad_zemlya.pdf

4.5 Інформаційні ресурси

Верховна Рада України	https://www.rada.gov.ua/
База ВРУ «Законодавство»	https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/a#Find
Єдиний державний реєстр судових рішень	http://reyestr.court.gov.ua
Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру	http://land.gov.ua
Публічна кадастрова карта України	https://map.land.gov.ua/
Державна екологічна інспекція України	http://dei.gov.ua
Верховний Суд	https://supreme.court.gov.ua/supreme/

Газета «Юридичний вісник України»	https://yvu.com.ua/
Земельна спілка України	https://zem.ua/
Юридичний інтернет-ресурс «Протокол»	https://protocol.ua/
Довідково-інформаційна платформа правових консультацій	https://wiki.legalaid.gov.ua
Землевпорядний вісник	http://zemvisnuk.com.ua/

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Навчальна дисципліна «Земельне право» передбачає проведення лекційних та практичних (семінарських) занять, а також самостійну роботу та модульний контроль. Систематична участь здобувача у зазначених видах робіт має сприяти отриманню якісних та стійких знань з дисципліни.

На лекційних заняттях розглядаються основні питання теми, здійснюється огляд законодавства, що регулює земельні правовідносини, акцентується увага на останніх його змінах, наводяться приклади застосування норм земельного права на практиці. На лекціях використовуються нові технології навчання, зокрема, мультимедійні електронні засоби (презентації) для більш ефективного засвоєння матеріалу.

Практичні (семінарські) заняття є основною формою навчання при викладанні навчальної дисципліни «Земельне право» і спрямовані на засвоєння основних теоретичних положень та відпрацювання практичних навичок застосування норм земельного законодавства шляхом розв'язання практичних ситуацій та виконання інших практико-орієнтованих завдань.

6. Самостійна робота студента (СР)

Самостійна робота є однією з важливих форм організації навчання, яка спрямована на оволодіння здобувачем навчальним матеріалом у вільний від аудиторних занять час.

Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання самостійна робота полягає у:

- 1) самостійному опрацюванні окремих питань, що не були розглянуті під час лекції або практичного заняття, але передбачені програмою дисципліни;
- 2) підготовці до практичних (семінарських) занять та модульної контрольної роботи;
- 3) вирішення кейсу (підлягає оцінюванню).

Вирішення кейсу. Кейс являє собою реальні або уявні ситуації, що мали місце у певній сфері діяльності або до них максимально наближені та слугують основою для обговорення окремими здобувачами чи групою здобувачів під керівництвом викладача. Організаційна форма – групова (здобувачі поділяються на малі групи до 4 осіб). Кожна група обирає кейс із запропонованих викладачем, що розміщуються в курсі «Земельне право» на платформі Moodle. Здобувачі також можуть сформувати власний кейс, який обов'язково погоджується з викладачем.

Під час виконання самостійної роботи кожна група здобувачів має підготувати пакет документів, необхідних для обґрунтування своєї позиції та які підтверджують факти, які мають місце у кейсі. Рекомендації щодо виконання СР розміщуються на платформі Moodle.

На практичному занятті (№ 17) кожна група здобувачів, які працюють над вирішенням завдання, презентують вирішення свого кейсу та підготовлені документи.

Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання на самостійне опрацювання виносяться окремі питання змісту навчального матеріалу, неопрацьованого на лекціях і практичних заняттях, а також виконання домашньої контрольної роботи (ДКР). Метою виконання ДКР є засвоєння понятійного апарату навчальної дисципліни, формування вмінь логічного та послідовного викладення теоретичного матеріалу з дисципліни; аргументування власної правової позиції; застосування положень чинного законодавства при розв'язанні практичних завдань. Виконання ДКР розвиває навички самостійної роботи з навчальною та науковою літературою, законодавством та практикою його застосування, сприяє формуванню вміння використовувати знання для вирішення відповідних практичних завдань.

Завдання ДКР та рекомендації щодо її виконання розміщується на платформі Moodle у відповідному розділі для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання. Виконана ДКР прикріплюється у відповідний розділ на цій же платформі у друкованому вигляді.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента) Відвідування і виконання завдань

З метою опанування цієї дисципліни потрібно відвідувати лекції та практичні заняття, виконувати завдання, передбачені для практичних занять та самостійної роботи, скласти успішно модульну контрольну роботу.

Лекції. Рекомендується відвідування лекційних занять, метою яких є засвоєння здобувачами основних і найважливіших аспектів теми, що розглядається. Також на лекції викладач може надавати інструкції та рекомендації до виконання завдань. Засвоєння цього матеріалу надасть можливість легко виконати відповідні практичні завдання та підготуватись до модульного контролю з навчальної дисципліни. Здобувачам рекомендується вести конспект лекції. Якщо здобувач пропустив лекцію, він має опрацювати відповідний матеріал самостійно. Для активізації навчально-пізнавальної діяльності викладач може ставити здобувачам запитання, цікавитись їх думкою, використовувати експрес-опитування щодо засвоєння окремих аспектів теми, що розглядається або інші методики отримання зворотного зв'язку. На лекціях у здобувачів є можливість задавати питання щодо матеріалу, який є незрозумілим або уточнювати окремі аспекти теми, які їм цікаві. Питання активізують особистий пошук та дослідницьку діяльність здобувача.

Практичні заняття. Здобувачі зобов'язані відвідувати практичні заняття, оскільки на них опрацьовується теоретичний матеріал з певної теми шляхом

виконання практичних завдань. Крім того система оцінювання побудована таким чином, що відповідні бали здобувач отримує саме за участь у практичному занятті.

Готуючись до семінарського заняття студент має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, ознайомитись із законодавством, матеріалами навчальних посібників, судовою практикою і якщо потрібно додатковою літературою. На практичному занятті здобувачі мають приймати активну участь у дискусії, при необхідності доповнювати виступаючих, виконувати завдання.

Наприкінці практичного заняття здобувач отримує відповідні бали за участь у ньому згідно РСО, що розташована нижче. Якщо передбачено виконання письмового завдання, для перевірки якого викладачу необхідний певний час, то оцінювання здійснюється до початку наступного практичного заняття.

За кожне практичне заняття здобувач отримує відповідний бал, сумарна кількість яких включається до рейтингу здобувача з дисципліни, тобто пропуск практичного заняття буде негативно впливати на загальний рейтинг вивчення дисципліни і сумарну кількість балів, яку міг би отримати здобувач.

У випадку пропуску практичного заняття з поважної причини (про причину пропуску необхідно завчасно повідомити викладача) здобувач може відпрацювати відповідні теми навчальної дисципліни виконавши індивідуальне завдання. Індивідуальне завдання для відпрацювання практичного заняття узгоджується з викладачем та виконується до початку наступного практичного заняття, тому що освоєння подальшого матеріалу пов'язане з розумінням попередніх тем. Орієнтовний перелік індивідуальних завдань міститься у розділі «Додаткова інформація до дисципліни».

Завдання для практичних занять розміщуються на платформі Moodle.

Якщо на практичне заняття задається письмове завдання (про що зазначається), воно має бути виконано шляхом підготовки друкованого документу (не фото із зошитів), який прикріплюється у відповідний розділ на Moodle. Під час дистанційного навчання письмові роботи надсилаються в електронній формі в Moodle.

Форми роботи

На лекціях викладач послідовно розглядає теми, які передбачені силабусом до вивчення. На лекціях допускається постановка питань окремим здобувачам чи всій аудиторії з боку викладача. Якщо здобувач має питання до викладача під час лекції - він також може їх задавати.

Форма проведення практичного заняття: усне та письмове опитування, тестування, ділові ігри, розв'язання ситуацій, участь у дискусії, підготовка презентацій, захист самостійної роботи.

Протягом навчального семестру для *здобувачів вищої освіти денної форми навчання* проводиться дві контрольні роботи. Перша робота проводиться під час першого календарного контролю і включає запитання з тем дисципліни, які було пройдено на дату контролю. Друга робота виконується за підсумками вивчення дисципліни на останньому практичному занятті. Для *здобувачів вищої освіти заочної форми навчання* проводиться одна *залікова контрольна робота*, яка проходить у формі тестування на платформі Moodle.

На передостанньому практичному занятті *здобувачі денної форми* навчання здійснюють захист самостійної роботи.

Здобувачі заочної форми навчання виконують ДКР, яка полягає у виконанні практичних завдань. Вказані завдання ДКР та строки їх виконання вказуються на платформі Moodle у відповідному розділі. Виконана ДКР прикріплюється у відповідний розділ на цій же платформі у друкованому вигляді.

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

(інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності)

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: здійснюється на практичних заняттях і включає роботу на практичних заняттях, самостійну роботу та модульну контрольну роботу.

Форми участі здобувачів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- 1) усне та письмове опитування;
- 2) експрес-опитування (тест-контроль);
- 3) доповнення;
- 4) розв'язання практичних ситуацій;
- 5) участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- 6) модульна контрольна робота;
- 7) захист самостійної роботи;
- 8) творчі завдання.

Календарний контроль: провадиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог Силабусу згідно графіку Університету, передбачає проміжне підведення підсумків опанування дисципліни. Умовою успішного проходження календарного контролю є набрання студентами 50% можливих на дату календарного контролю балів.

За підсумками вивчення навчальної дисципліни здійснюється модульний контроль у формі тестування.

Семестровий контроль: залік

Рейтингова система оцінювання

Рейтингова оцінка здобувача складається з балів, отриманих здобувачем за результатами заходів поточного контролю.

Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни відбиває рівень засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу, виставляється за результатами поточного контролю та формується з балів, що отримав здобувач вищої освіти на практичних заняттях, за виконання самостійної роботи та контрольної роботи.

Система оцінки академічних досягнень здобувачів денного відділення

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Ваговий бал	Кіл-ть	Всього
1.	Робота на практичних заняттях	3,5	16	56

2.	Контрольна робота	15	2	30
3.	Виконання самостійної роботи	14	1	14

Система оцінки академічних досягнень здобувачів заочного відділення

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Ваговий бал	Кіл-ть	Всього
1.	Робота на практичних заняттях	5	4	20
2.	ДКР	50	1	50
3.	Залікова контрольна робота	30	1	30

Критерії оцінювання академічних досягнень здобувачів

РОБОТА НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ. Робота здобувача оцінюється на 16 практичних заняттях. У здобувачів денної форми навчання два останніх практичних заняття (№ 17 та 18) присвячуються захисту самостійної роботи та підсумковій контрольній роботі і оцінюються окремо.

Оцінка роботи на кожному практичному занятті може складати **від 0 до 3,5 балів** (для здобувачів денної форми навчання) **та від 0 до 5 балів** (для здобувачів заочної форми).

Критерій	Бали (денна / заочна форми)
виставляється здобувачу, який надав вичерпні відповіді на всі питання завдання, виявлено уміння здобувача використовувати теоретичний матеріал, застосовувати необхідні нормативно-правові акти, практику судів, інших суб'єктів правозастосування для розкриття змісту поставлених питань, здатність дати правову оцінку фактичним обставинам, самостійно мислити, матеріал викладено самостійно, логічно та грамотно	3,5 / 5
виставляється здобувачу, відповідь якого свідчить про достатнє знання теоретичного і нормативного матеріалу, уміння користуватися ними для послідовного і обґрунтованого викладу своїх думок; у відповіді є одна помилка або до неї викладач має не більше двох зауважень	2,5 - 3 / 3-4
отримує здобувач, відповідь якого свідчить про поверхневе знання теоретичного і нормативного матеріалу, уміння користуватися ними для послідовного і обґрунтованого викладу своїх думок; у відповіді є дві більше помилки або до неї викладач має більше двох зауважень	1-2 / 1-2
виставляється здобувачу, який показав істотні прогалини у знанні теоретичного і нормативного матеріалу, невміння пов'язати теоретичний матеріал з прикладами з чинного законодавства, юридичної практики; бали не зараховуються при наявності у відповіді грубої помилки, а також, якщо виявляється, що робота є запозиченою	0

Грубою помилкою вважається відсутність відповіді в достатньому обсязі на поставлене питання або повністю неправильна відповідь.

Помилкою вважається неправильна в певній частині відповідь на питання.
Зауваженням вважається неточна відповідь на частину питання.

Умови, за наявності яких викладач відраховує бали від їх максимальної можливої кількості:

завдання виконано не самостійно (плагіат) – бали за виконане завдання не зараховуються;

завдання виконано лише на 50 відсотків – зараховується половина балів від максимальної кількості балів за виконану роботу;

завдання виконано з допущенням помилок: за кожну помилку відраховується 1 бал від максимальної кількості балів за виконане завдання;

письмова робота не відповідає змісту практичного завдання - бали за виконану роботу не зараховуються;

робота виконана без дотримання вимог до форми (друкована форма або інші вимоги, якщо вони були зазначені для виконання конкретного завдання) – бали за виконану роботу не зараховуються;

робота здана невчасно (не в день проведення практичного заняття по темі виконаної роботи) без попередження викладача та без поважних причин - відраховується половина балів від максимальної кількості балів за виконану роботу.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Для *здобувачів вищої освіти денної форми* навчання проводиться дві контрольні роботи (перша – у період першого календарного контролю за графіком Університету; друга (підсумкова) – на останньому практичному занятті).

Для *здобувачів вищої освіти заочної форми* навчання проводиться одна залікова контрольна робота відповідно до графіку Університету.

Контрольна робота проводиться у формі тестування на платформі Moodle. Правильна відповідь на одне тестове питання оцінюється у 1 бал. Максимальна оцінка за контрольну роботу **30 балів**.

САМОСТІЙНА РОБОТА (СР)

Для здобувачів денної форми навчання максимальна оцінка за СР **14 балів**.

Оцінюванню підлягає підготовлений командою здобувачів пакет документів за відповідним кейсом, а також захист виконаної роботи.

Критерії оцінювання самостійної роботи:

- рівень володіння теоретичним матеріалом, пов'язаним з вирішенням справи - 2 бали;
- використання необхідних нормативно-правових актів, судової практики, позицій Верховного Суду – 2 балів;
- обґрунтованість висновків, які зроблено по справі, логічність і послідовність викладу аргументів - 3 бали;
- відповідність складених документів фабулі та тій позиції (позивача або відповідача), яка була обрана здобувачами, їх зміст та оформлення – 2 балів;
- відповідність вимогам по оформленню роботи в цілому та строків її здачі – 2 бал;
- виступ команди та повнота відповідей на запитання – 2 бали;
- злагоджена робота команди – 1 бал.

У здобувачів заочної форми навчання оцінюванню підлягає ДКР. Максимальна оцінка **50 балів**. ДКР містить п'ять завдань, кожне з якого оцінюється у 10 балів максимально.

Критерії оцінювання одного завдання ДКР

Критерій	Бали
Відповідь на питання демонструє міцне знання відповідного теоретичного та нормативного матеріалу, логічне і послідовне його викладення, підтверджує, що здобувач вищої освіти вміє застосовувати необхідні нормативно-правові акти до конкретних екологічних правовідносин, надавати правову оцінку ситуації. Відповідь є повною, не містить помилок	9-10
Відповідь демонструє достатнє знання відповідного теоретичного та нормативного матеріалу, вміння здобувача надавати правову оцінку ситуації, застосовувати необхідні нормативно-правові акти. Відповідь частково розкриває питання або містить несуттєву помилку	6-8
Відповідь свідчить про поверхневі знання теоретичного та нормативного матеріалу, містить неточності, помилки, характеризується недостатньо послідовним викладенням матеріалу	3-5
Відповідь свідчить про недостатнє знання теоретичного та нормативного матеріалу, невміння надавати правову оцінку ситуації. Відповідь містить грубі помилки	1-2
Відповідь є невірною повністю або відсутньою	0

Завдання ДКР та строки її виконання вказуються на платформі Moodle у відповідній навчальній дисципліні. Виконана робота прикріплюється здобувачем у відповідний розділ на цій же платформі у друкованому вигляді.

У разі незгоди з оцінкою його роботи викладачем, здобувач може оскаржити цю оцінку, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення з виставленою оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Здобувачі, які мають рейтингову оцінку **60 і більше балів**, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку (залік) без додаткових випробувань.

Попередня рейтингова оцінка з кредитного модуля має бути **не менше 40 балів**, інакше здобувач до заліку не допускається. Здобувачі, які набрали протягом семестру **40-59 балів**, зобов'язані скласти залік (залікова контрольна робота).

У разі, якщо здобувач отримав **менше 40 балів**, для допуску до заліку, крім виконання залікової контрольної роботи, він має відпрацювати завдання за відповідними темами, щодо яких відсутні бали, і отримати мінімум 40 балів загалом.

Рейтингова оцінка, у разі виконання залікової контрольної роботи, визначається як сума балів за залікову контрольну роботу та балів за індивідуальне семестрове завдання. У цьому випадку розмір шкали оцінювання залікової контрольної роботи зменшується на максимальне значення балів, передбачених за виконання відповідного індивідуального семестрового завдання.

Здобувач, який за семестр отримав більше 60 балів, але бажає підвищити свій результат, може здати залік (залікову контрольну роботу або співбесіда). При цьому загальний бал може бути підвищено не більше ніж на 10 балів.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
менше 60	Незадовільно
Не виконання умови допуску до семестрового контролю	Не допущено

Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Здобувач має можливість отримати додаткові *заохочувальні бали* за виконання творчих (індивідуальних) робіт з дисципліни, зокрема:

- підготовку і опублікування наукової статті з тематики дисципліни у фаховому виданні категорії «Б» (10 балів);
- підготовку і опублікування тез доповіді на конференцію (до 10 балів);
- виступ з доповіддю на конференції (до 8 балів);
- заняття призового місця на Всеукраїнському конкурсі наукових робіт протягом поточного навчального року (10 балів);
- підбір та узагальнення судової практики щодо певного питання дисципліни (до 5 балів);
- підготовка огляду наукової літератури з певної теми навчальної дисципліни (до 5 балів);
- підготовка глосарію з певних тем дисципліни (до 5 балів);
- участь в роботі гуртка з екологічного та земельного права (до 10 балів)
- інше завдання за погодженням з викладачем.

Виконання творчих робіт є добровільним і має бути обов'язково погоджено із викладачем та бути пов'язано з тематикою дисципліни.

Заохочувальні бали не входять до основної шкали РСО, а їх сума не може перевищувати 10% рейтингової шкали для РСО-1, тобто 10 балів.

У разі, якщо сума балів, отриманих протягом семестру та заохочувальних балів перевищує 100, студент отримує максимальну оцінку в 100 балів.

Виконання творчих робіт може бути зараховано викладачем у якості відпрацювання пропущених практичних занять. Обсяг відпрацювання та кількість балів визначаються викладачем у залежності від складності творчих завдань.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Предмет земельного права.
2. Методи земельного права.
3. Принципи земельного права.
4. Система земельного права.
5. Земельні правовідносини та їх види.
6. Джерела земельного права, їх класифікація.
7. Склад та цільове призначення земель України.

8. Поняття, зміст та функції державного управління використанням і охороною земель.
9. Система органів управління в галузі використання й охорони земель та їх повноваження.
10. Повноваження Державної служби України з питань геодезії картографії та кадастру в сфері управління земельним фондом.
11. Повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування щодо розпорядження землями.
12. Функції управління в галузі використання й охорони земель.
13. Контроль за використанням та охороною земель.
14. Встановлення та зміна цільового призначення земель.
15. Правові питання планування використання земель.
16. Правові питання землеустрою.
17. Ведення державного земельного кадастру. Державна реєстрація земельних ділянок в ДЗК.
18. Державна реєстрація прав на землю.
19. Моніторинг та контроль за використанням та охороною земель. Інші функції управління земельним фондом.
20. Земельна ділянка як об'єкт права власності.
21. Конституційні засади права власності на землю.
22. Поняття та зміст права власності на землю.
23. Форми власності на землю.
24. Суб'єкти права власності на землю.
25. Право приватної власності на землю.
26. Право комунальної власності на землю.
27. Право державної власності на землю.
28. Право власності на землю іноземних громадян, іноземних юридичних осіб та іноземних держав.
29. Право спільної власності на землю.
30. Набуття права власності на земельну ділянку в результаті безоплатної передачі із земель державної і комунальної власності.
31. Набуття права власності на земельну ділянку в результаті спадкування.
32. Перехід права власності на земельну ділянку в результаті набуття права власності на будівлю, що знаходиться на цій земельній ділянці.
33. Набуття права власності на земельну ділянку за давністю користування.
34. Набуття права власності на земельну ділянку на підставі цивільно-правових договорів (договори купівлі-продажу, міни, дарування та інші)
35. Особливості набуття права власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення.
36. Припинення права власності на землю.
37. Основні права та обов'язки власників земельних ділянок.
38. Загальна характеристика права землекористування, його види.
39. Основні права та обов'язки користувачів земельних ділянок.
40. Право оренди земельної ділянки: поняття, суб'єкти, об'єкти, правова основа.

41. Договір оренди земельної ділянки: сторони, об'єкти, форма, істотні умови, строк договору, порядок укладення та розірвання.
42. Поновлення договору оренди земельної ділянки.
43. Припинення договору оренди земельної ділянки.
44. Право земельного сервітуту: поняття, види, підстави та порядок набуття та припинення, характеристика договору про встановлення земельного сервітуту.
45. Суперфіцій та емфітевзис як речові права на земельну ділянку.
46. Право добросусідства: поняття та зміст добросусідства. Обов'язки власників та користувачів земельних ділянок щодо дотримання правил добросусідства.
47. Продажу земельних ділянок державної та комунальної власності або прав на них на конкурентних засадах.
48. Оцінка земель: значення, правова основа, види оцінки, підстави та порядок проведення.
49. Правовий режим земельного податку.
50. Правовий режим орендної плати за користування земельною ділянкою.
51. Система гарантій права на землю.
52. Способи захисту прав на земельні ділянки.
53. Правове забезпечення відшкодування збитків власникам землі і землекористувачам.
54. Правове забезпечення відшкодування втрат лісогосподарського виробництва.
55. Причини виникнення, види та правові засади вирішення земельних спорів.
56. Органи, що вирішують земельні спори.
57. Загальна характеристика відповідальності за порушення земельного законодавства.
58. Земельне правопорушення як підстава юридичної відповідальності.
59. Поняття і види земельних правопорушень.
60. Види юридичної відповідальності за земельні правопорушення.
61. Оформлення документів під час виявлення порушень земельного законодавства.
62. Поняття правового режиму й категорій земель.
63. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення.
64. Правовий режим земель житлової та громадської забудови.
65. Правовий режим земель природно-заповідного й іншого природоохоронного призначення.
66. Правовий режим земель оздоровчого призначення та рекреаційного призначення.
67. Правовий режим земель історико-культурного призначення.
68. Правовий режим земель лісогосподарського призначення.
69. Правовий режим земель водного фонду.
70. Правовий режим земель промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доцентом кафедри інформаційного, господарського та адміністративного права, к.ю.н, доцентом Липницькою Євгенією Олександрівною

Ухвалено кафедрою інформаційного, господарського та адміністративного права (протокол № 17 від «21» червня 2023 р.)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 11 від «27» червня 2023 р.)